

ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННОГО РИТМУ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ КИЗИЛУ В УМОВАХ ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ

Дудла О.М.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Кизил належить до перспективних, відносно нових і мало поширених культур, яка стрімко поширюється на теренах нашої країни. В Україні насадження кизилу зустрічаються майже у всіх регіонах. Зростає він у підліску теплих розріджених лісів із дуба, граба, бука, вільхи, рідше – в хвойних лісах; зустрічається також в хашах, на узліссях і на відкритих сонячних місцях, де може домінувати. Велика кількість різноманітних форм кизилу є наслідком природного добору найбільш стійких із них при майже повній відсутності впливу людини. У той же час природні зарості можна розглядати як селекційний розплідник, який представляє виключно цінний матеріал для відбору і створення нових форм і сортів. Зважаючи на те, що кизил серед малопоширених плодкових культур є однією з найбільш цінних, в останні роки він все частіше стає предметом досліджень у

багатьох регіонах нашої країни, тому вивчення особливостей його формування в умовах Закарпаття є актуальним.

Мета роботи полягала у вивченні сезонної ритміки процесів росту та формування продуктивності кизилу різних форм в умовах Тячівського району.

Дослідження проведені впродовж 2019–2020 рр. на приватній ділянці, що розташована у с. Широкий Луг Тячівського району (передгірна частина Закарпатської області). У дослідженнях використовували сорти кизилу Видубицький та Євгенія. Видубицький – середньостиглий сорт, дозріває приблизно 23-25 серпня. Формує великі плоди масою в 6,6 г. Плоди прикріплені дуже міцно. Євгенія має великі плоди краплеподібної форми, темно-червоного кольору. М'якуш ніжний, солодко-кислого смаку. Плідоніжка прикріплена міцно. Плодоносить щорічно, характеризується високою урожайністю.

У результаті вивчення особливостей сезонного ритму росту та розвитку культури встановлено, що для початку цвітіння кизилу в умовах Закарпаття достатньо 7 днів з позитивними температурами вищими за 5°C. Середня дата початку цвітіння – 23.03 за суми ефективних температур 41,6-72,1°C, тривалість цвітіння – 14-22 дні. Достигання плодів спостерігається у липні-серпні протягом 15-35 днів за суми ефективних температур 1343,0-1959,0°C. Тривалість вегетаційного періоду становить 210–249 днів.

Пагони кизилу формувалися протягом 66-74 діб, з кінця березня – першої декади квітня до другої-третьої декади червня. Зимостійкість обох сортів висока. У низинній зоні місцеві форми в садах пристосовані до періодичних посух влітку, які можуть тривати 1-2 місяці.

Приріст однорічних пагонів у сорту Євгенія був дещо більший (на 7 см), ніж у сорту Видубицький і сягав 42 см. Переважав сорт Євгенія і за висотою, яка сягала 4,40 – 4,50 м, у той час як у сорту Видубицький 3,10–3,20 м. На основі показника росту сорт Євгенія віднесено до високорослих, а Видубицький – до середньорослих.

Спостерігалася істотна відмінність між кількістю квіток і утвореними зав'язями внаслідок недостатнього запилення. У Видубицького зав'язі формували 8,1% квіток, а у Євгенії – 6,3%.

Отже, ґрунтово-кліматичні умови передгір'я Тячівського району підходять для вирощування сортів кизилу звичайного. Незважаючи на нестійку весняну погоду в обидва роки досліджень (часті опади та холод) на стані рослин це не позначилося.